

עדנה גורני

עורכת מדור שירת הסביבה

ציטוט מומלץ

גורני ע. 2018. מי אני / עדי וולפסון.
אקולוגיה וסביבה 9(1): 78-79.

האם ניתן להשמיע את קולו של הצמח?

מי אני / עדי וולפסון

8 במאי, 2018

גיליון אביב 2018 / כרך 9(1)

[שירת הסביבה](#)

מי אני שאֲדַבֵּר
בְּשֵׁם הָעֵצִים וּבְשֵׁבִיל
הָאֲבָנִים שְׂאֵהֶיהָ לִפְנֵי
לְרוּחַ וְלִמַּיִם
שְׂאֲזַעַק אֶת קוֹלָם שֶׁל
בְּעֵלֵי הַכֶּנֶף וְהַהוֹלְכִים
עַל אֲרֻבַּע
שְׂאֲתַנְבְּאֵ.
אֲנִי יְחִידִי זְעִיר.
שְׂמִשְׁנֵן יוֹם אַחַר יוֹם אֶת מַמְדִּי
שְׂמִחֲפֵשׂ אֶת מְקוֹמִי
בְּיָקוּם הָאֵין
סוֹפֵי מִי
אֲנִי

וולפסון ע. 2018. אוֹיְקוֹס. חיפה: פרדס הוצאה לאור בע"מ.

בין המילים

בעלי החיים נדחקו לשוליים ממקומם המרכזי בעולם בני האדם. אחראים לכך שינויים כלכליים, טכנולוגיים ומסחריים וגם שינויים תפיסתיים. חיות נעלמו מחיי היום-יום כמעט לחלוטין (פרט לחיות מחמד, ולחיות בר ולייצוגיהן בתוכניות טבע בטלוויזיה) והפכו לחומרי גלם ולסחורות. התרחקנו מהטבע, והטבע התרחק מאיתנו. בעבר הרחוק חיו בני האדם בטבע כציידים-לקטים והיו חלק ממנו. עם התפתחות החקלאות והתעשייה החלה היפרדות מעשית ותפיסית, והאדם החל לראות עצמו נפרד מהטבע ושולט בו. אחוז המתגוררים בערים הולך וגדל בקצב מואץ. מוערך כי אחוזם בעולם עלה בחמישים השנים האחרונות מ-34% ל-54%, והוא צפוי להמשיך ולעלות. בישראל חיו בערים בשנת 1950 71% מהאוכלוסייה. בשנת 2010 עלה חלקם היחסי באוכלוסייה ל-92%.

מבקר האומנות, הצייר והסופר הבריטי ג'ון ברגר, שהלך לעולמו בינואר 2017, תיאר כיצד האדם והחיה מתבוננים זה בזה מעבר לתהום של אי-הבנה. התהום קיימת גם בין שני בני אדם, אך ניתן לגשר עליה, לפחות בתיאוריה, באמצעות שפה. היעדר שפה משותפת מביא לכך שבעל החיים תמיד יהיה רחוק, מובחן ומודר. אפשר לצוד חיה, לחלוב אותה או לחרוש בעזרתה – אך לא לשוחח איתה. ואם קשה לתקשר עם בעלי חיים, הרי שעל אחת כמה וכמה קשה לשוחח עם צמחים ועם טבע דומם.

למרות זאת, הוגים, כותבים ומשוררים מנסים לדבר עם הטבע, בשמו ובעדו, שהרי הטבע עצמו לא יכול לכתוב מאמר מלומד או סיפור קורע לב. המשורר עדי וולפסון תוהה על יכולתו ועל זכותו לדבר "בשם העצים ובשביל האבנים", להיות לפה לרוח ולמים, לזעוק את זעקתם של המעופפים וההולכים על ארבע, כי הוא עצמו יחיד וזעיר לעומת היקום האין-סופי.

בשירו של וולפסון אפשר לקרוא את השאלה: מה אני האחד יכול לעשות? אך שאלה זו שזורה בתחושת החובה לעשות את המעשה, לכתוב את השיר. שכן בעצם העלאת השאלה, הדובר בשיר מקבל עליו את האחריות, והופך לפיו של הטבע הדומם והחי. הביטוי "דבר אל העצים ואל האבנים" כמעשה חסר תוחלת, מקבל בשיר זה תפנית מעניינת. המשורר מדבר בשם ובשבילם. את השיר מסיימות המילים "מי אני". אפשר לקרוא אותן כשאלה שחוזרת לאורך השיר – מי אני שאדבר בשם הטבע? אך חיתוך השורה שמפריד בין המילים, ומותיר את המילה "אני" כמילה בודדת בשורה האחרונה של השיר, מזמין לאפשרות קריאה אחרת. השאלה היא מי ידבר בשמו של הטבע, והתשובה היא "אני".